

Nytt konsumentkreditdirektiv (ändrat förslag)

Justitiedepartementet

2006-05-05

Dokumentbeteckning

KOM(2005)483 slutlig

Europaparlamentets och rådet direktiv om harmonisering av medlemsstaternas lagar och andra förordningar om konsumentkreditavtal och om ändring av rådets direktiv 93/13/EG

Sammanfattning

Kommissionen lade i september 2002 fram ett förslag till nytt konsumentkreditdirektiv (KOM (2002) 443 slutlig). Förslaget kritiserades från flera håll och i oktober 2005 lade kommissionen fram ett ändrat förslag till ett nytt konsumentkreditdirektiv (KOM (2005) 483). Förslaget är tänkt att ersätta det nuvarande konsumentkreditdirektivet (rådets direktiv om tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar om konsumentkrediter, 87/102/EEG, ändrat genom direktiven 90/88/EEG och 98/7/EEG).

Det nu gällande direktivet är ett s.k. minimidirektiv, dvs. medlemsstaterna är förpliktade att i sina nationella rättsordningar se till att konsumenterna får ett skydd som minst uppfyller de krav som ställs i direktivet. Kommissionen menar att direktivet inte längre återspeglar den rådande situationen på området och att det därför behövs ett nytt direktiv. Kommissionen konstaterar att medlemsstaterna har infört olika stränga regler i förhållande till den miniminivå som fastställdes i direktivet. Eftersom de bestämmelser som berörs i huvudsak är tvingande, utgör dessa skillnader i lagstiftningen hinder för den inre marknaden. Kommissionen har tre huvudsakliga mål när det gäller konsumentkrediter. Dessa mål är att skapa förutsättningar för en verklig inre marknad, säkra en hög konsumentskyddsnivå och att göra gemenskapslagstiftningen mer överskådlig genom att omarbete de tre befintliga direktiven om konsumentkrediter.

Sverige är positivt inställt till att ett nytt direktiv om konsumentkrediter har lagts fram. Det finns ett behov av en ny reglering av kreditgivning till konsumenter. Beredningen av den svenska ståndpunkten pågår i Regeringskansliet.

2005/06:FPM88

1 Förslaget

1.1 Innehåll

Tillämpningsområde

Förslagets tillämpningsområde (art 2) är vidare än det nu gällande direktivets. Förslaget omfattar alla krediter som ges till konsumenter dock med vissa uttryckliga undantag. Undantagna är bland annat kreditavtal för vilka det som säkerhet finns en inteckning i fastighet, kreditavtal som överstiger 50 000 euro, pantlåneavtal och kreditavtal enligt vilka konsumenten skall betala tillbaka krediten med delbetalningar. För krediter understigande 300 euro föreskrivs enklare regler.

Reklam och information m.m. innan avtal ingås

Enligt förslaget skall all reklam för kreditavtal där det anges en räntesats eller andra siffror som rör kreditkostnaden för konsumenten, innehålla standardinformation (art 4). Standardinformationen skall omfatta det sammanlagda kreditbeloppet, effektiv ränta, kreditavtalets löptid, delbetalningarnas storlek, antal och periodicitet samt alla slags avgifter som konsumenten måste betala i samband med kreditavtalet.

Enligt förslaget ställs också krav på förhandsinformation (art 5). Kreditgivaren skall följa principen om ansvarsfull utlåning. Detta innebär att kreditgivaren skall fullgöra sina skyldigheter att lämna information innan avtal ingås och att kreditgivaren skall göra en prövning av kreditvärdigheten på grundval av de upplysningar som konsumenten lämnat. I god tid innan en konsument blir bunden av ett kreditavtal skall kreditgivaren lämna all nödvändig och väsentlig information om det planerade kreditavtalet till konsumenten. Denna information innefattar bland annat kreditavtalets löptid, det sammanlagda kreditbeloppet, krediträntan, effektiv ränta och den sammanlagda kreditkostnaden, delbetalningarnas storlek, dröjsmålsränta och förefintlighet eller avsaknad av ångerrätt.

Medlemsstaterna skall se till att kreditgivare ger de förklaringar som konsumenterna behöver, så att konsumenten kan ta ställning till huruvida det föreslagna kreditavtalet passar deras behov och ekonomiska situation.

I god tid innan en konsument blir bunden av ett kreditavtal skall kreditgivaren även tillhandahålla information om maximibeloppet för krediten, krediträntan, effektiv ränta, kostnader i samband med kreditavtalets ingående och villkor för uppsägning av avtalet (art 6).

Databastillgång (kreditupplysning)

Förslaget innehåller en bestämmelse om att varje medlemsstat vid gränsöverskridande kredit se till att kreditgivare från andra medlemsstater bereds tillgång till databaser i den medlemsstaten på icke-diskriminerande villkor (art 8). Konsumenten skall på begäran utan dröjsmål och kostnad informeras om resultatet av varje databassökning.

Information som skall ges i kreditavtal m.m.

Förslaget innehåller en bestämmelse om att kreditavtalen skall innehålla en mängd uppgifter, däribland kreditavtalets löptid, det sammanlagda kreditbeloppet, kreditränta, effektiv ränta, delbetalningarnas storlek, antal och periodicitet, begärda säkerheter och försäkringar samt förefintlig eller avsaknad av ångerrätt (art 9).

Konsumenten skall regelbundet informeras om alla ändringar av krediträntan på papper eller något annat varaktigt medium (art 10). Konsumenten skall också omgående underrättas om räntan förändrats markant.

Särskilda kreditavtal

Förslaget innehåller bestämmelser som tar sikte på vissa särskilda kreditavtal (art 11-12), bl.a. kreditavtal med lång eller obestämd löptid. Vad gäller dessa får kreditgivaren utan förvarning häva konsumenternas rätt att utnyttja ett kreditavtal med obestämd löptid. Konsumenten skall i sådana fall omgående informeras om beslutet. Tidsbegränsade avtal med en löptid på över tre år, får inte förnyas utan att konsumenten i förväg uttryckligen gett sitt samtycke.

skall inte gälla för straffavgifter eller andra ersättningskrav (art 23.3).

Regler om ångerrätt m.m.

Förslaget innehåller en bestämmelse som ger konsumenten rätt att frånträda kreditavtalet under 14 dagar utan att behöva ange några skäl (art 13). Denna ångerfrist skall börja löpa antingen från den dag då kreditavtalet tecknades eller från den dag då konsumenten får avtalsvillkoren och information i kreditavtalet om denna dag infaller senare. Om konsumenten utnyttjar ångerrätten skall han eller hon underrätta kreditgivaren vilken i sin tur skall

underrätta konsumenten, på papper eller annat varaktigt medium, om det belopp som skall återbetalas inklusive de räntor som gäller för den period under vilken krediten har utnyttjats. Räntebeloppet skall beräknas på grundval av den effektiva kreditränta som avtalats. Ingen annan ersättning får begäras ut på grund av att ångerrätten utnyttjats.

Enligt artikel 14 i förslaget, vilken handlar om kombinerade transaktioner, skall en konsument som utnyttjat sin ångerrätt i samband med ett avtal om varuleverans eller tillhandahållande av en tjänst genom en näringsidkare, inte heller längre vara bunden av ett kreditavtal som kombinerats med avtalet. Artikeln innehåller också bestämmelser som ger konsumenten rätt till att rikta anspråk mot kreditgivaren vid t. ex. dröjsmål av en vara eller tjänst.

Förtidsbetalning och överlåtelse av rättigheter

Konsumenten skall ha rätt att när som helst betala hela eller delar av sin skuld enligt ett kreditavtal. I sådana fall har konsumenten rätt till en rimlig nedsättning av den sammanlagda kreditkostnaden (art 15). Kreditgivaren får vid förtidsbetalning begära en objektiv och skälig ersättning i enlighet med det belopp eller den beräkningsmetod som anges i kreditavtalet. Kreditgivaren får emellertid inte begära någon ersättning för kreditavtal där en period för fastställande av krediträntan är kortare än ett år eller om en återbetalning har gjorts för fullgörandet av ett försäkringsavtal som skall garantera den avtalsenliga återbetalningen av krediten.

Förslaget innehåller en bestämmelse om konsumentens rätt att göra gällande samma invändningar mot en ny fordringsägare som de kunde ha gjort gentemot den ursprunglige kreditgivaren om avtalet i sig överläts till en tredje man (art 16). Om avtalet överläts till tredje man skall konsumenten i de flesta fall informeras om detta.

Kontroll av kreditgivare och kreditförmedlare samt kreditförmedlarnas skyldigheter

Medlemsstaterna skall se till att kreditgivarnas och kreditförmedlarnas verksamhet regleras i lag eller övervakas av ett organ eller en myndighet som är oberoende av finansiella institutioner (art 19).

Medlemsstaterna skall säkerställa att kreditförmedlarna såväl i sin marknadsföring som i alla dokument som riktar sig till deras kunder, anger vilka befogenheter de har (art 20). Kreditförmedlarna får endast ta emot ersättning från en konsument under vissa förutsättningar (art 20).

Harmonisering, påföljder och prövning utanför domstol

Förslaget bestämmer bygger på harmonisering, ömsesidigt erkännande och tvingande karaktär (art 21) och i den mån direktivet innehåller

harmoniserade bestämmelser får medlemsstaterna inte behålla eller införa andra bestämmelser än de som fastställs i direktivet.

2005/06:FPM88

Medlemsstaterna skall fastsätta bestämmelser om påföljderna som skall tillämpas vid överträdelser av direktivets bestämmelser (art 22). Det skall också finnas tvistlösningsförfaranden vid sidan av domstolar för att lösa konsumenttvister som gäller kreditavtal (art 23).

1.2 Gällande svenska regler och förslagets effekt på dessa

Allmänt

Bestämmelser om konsumentkrediter finns huvudsakligen i konsumentkreditlagen (1992:830). Lagen är tvingande till förmån för konsumenterna (4 §). Konsumentverket utövar tillsyn över att lagens bestämmelser följs (35 §).

Konsumentkreditlagen uppfyller bestämmelserna i det nu gällande konsumentkreditdirektivet. Eftersom förslaget till nytt konsumentkreditdirektiv är ett s.k. fullharmoniseringsdirektiv kommer de svenska reglerna att behöva ändras.

Tillämpningsområde

Konsumentkreditlagen gäller krediter som är avsedda *huvudsakligen* för enskilt bruk (1 § första stycket). I det avseendet är alltså direktivförslaget mer omfattande än lagen, eftersom förslaget gäller *alla* krediter som lämnas till konsumenter. Till skillnad mot förslaget gör lagen inte undantag för s.k. bostadskrediter. Eftersom sådana krediter inte regleras i förslaget, kan medlemsstaterna själva välja hur man vill reglera sådan kreditgivning.

Marknadsföring och information

Vid marknadsföring gäller bl.a. att information skall lämnas om den effektiva räntan samt, om det gäller kreditköp, kreditkostnad och kontantpris (6 §). Innan avtal ingås skall en näringsidkare lämna motsvarande information till kredittagaren (7 §). Förslagets bestämmelser om marknadsföring är utformat med utgångspunkten från att den inte får vara vilseledande. Den effektiva räntan skall alltså inte nödvändigtvis behöva anges i marknadsföringen av en kredit. Regler om förbud mot vilseledande reklam finns i Sverige i marknadsföringslagen (1995:450). I konsumentkreditlagen finns också bestämmelser om information till konsumenten före ingående av avtal. Dessa bestämmelser är dock inte så omfattande som motsvarande bestämmelser i förslaget. I dessa avseenden är det meningen att samma regler skall råda i medlemsstaterna.

Bestämmelser om kreditupplysning finns i kreditupplysningslagen (1973:1173). Enligt 11 § kreditupplysningslagen skall den som avses med kreditupplysningen samtidigt och kostnadsfritt sändas ett skriftligt meddelande om att kreditupplysning lämnats ut. I förslaget skall konsumenten endast på begäran utan dröjsmål och kostnadsfritt informeras om resultatet av varje databassökning (art 8). Den svenska regeln kommer att behöva ändras.

Ångerrätt och förtidsinlösen

Någon generell ångerrätt finns inte i konsumentkreditlagen. Enligt distans- och hemförsäljningslagen har dock konsumenten en ångerrätt vid köp av en finansiell tjänst på distans, t.ex. på telefon eller över Internet.

Konsumentkreditlagen innehåller bestämmelser om rätt för konsumenten att förtidsbetala en skuld (20-24 §§). Bestämmelserna i förslaget skiljer sig dock i vissa avseenden något från bestämmelserna i lagen, såväl i fråga om hur ersättningen skall beräknas som i vilka fall det skall utgå ersättning.

Registrering och tillsyn

Banker och kreditmarknadsföretag är i Sverige registrerade och står under tillsyn av Finansinspektionen. För andra näringsidkare som ger kredit till konsumenter gäller att Konsumentverket vakar över den verksamhet som faller under konsumentkreditlagen. Bryter någon näringsidkare mot konsumentkreditlagens näringsrättsliga bestämmelser om t.ex. informationsplikt kan det leda till varning, vitesföreläggande eller, i slutändan, att ett tillstånd återkallas. Brister i information eller andra överträdelser kan också få civilrättsliga följder, t.ex. leda till att avtal jämkas enligt 36 § avtalslagen. Vad som skall gälla vid överträdelser får medlemsstaterna själva bestämma under förutsättning att de är effektiva, proportionerliga och verkar avskräckande.

1.3 Budgetära konsekvenser

Förslaget innebär en något mer omfattande reglering på områden i förhållande till vad som gäller i dag. Det kan leda till något ökade kostnader för vissa myndigheter, t. ex. Konsumentverket eller Finansinspektionen. De kostnadsökningar som förslaget kan beräknas föra med sig bör dock inte bli större än att de kan finansieras inom befintliga anslag.

2.1 Svensk stånpunkt

Sverige är positivt inställt till att ett nytt direktiv om konsumentkrediter har lagts fram. Det finns ett behov av en ny reglering av kreditgivning till konsumenter. Beredningen av den svenska stånpunkten pågår i Regeringskansliet.

En allmän utgångspunkt är att utvecklingen av den gemensamma inre marknaden gynnas av att EU:s regler för marknaden harmoniseras, något som också ger konsumenterna bestämda fördelar. Sverige skall verka för att ett harmoniserat konsumentskydd håller hög skyddsnivå, att det görs likformigt så långt det är rimligt och att det är tillräckligt dynamiskt för att snabbt kunna möta nya förhållanden på marknaden. Bedömningen av de gemensamma reglernas utformning måste ske utifrån vad som i det aktuella fallet mest gynnar konsumenternas intressen (Regeringens skrivelse 2001/02:148 Mål och inriktning för det svenska arbetet med konsumentfrågor i EU, s. 9).

När det gäller frågan om harmonisering och tillämpningen av principen om ömsesidigt erkännande anser regeringen att principen som sådan kan ha både fördelar och nackdelar när det handlar om reglering av ett omfattande och komplicerat område såsom konsumentkrediter. Denna regleringsteknik riskerar dock att skapa problem i förhållande till det civilrättsliga konsumentskyddsområdet och Romkonventionens regler om tillämplig lag. Vilken grad av harmonisering och hur principen om ömsesidigt erkännande skall tillämpas, får således bedömas särskilt i förhållande till relevant fråga och artikel.

Vad gäller bestämmelsen om databastillgång (art 8), bör det säkerställas att det skydd för den personliga integriteten vid behandling av personuppgifter som finns i personuppgiftslagen och kreditupplysningslagen inte tröds för när.

Bestämmelsen om ångerrätt riskerar att leda till att konsumenten inte får krediten förrän ångerfristen löpt ut och torde leda till dyrare krediter. Eftersom konsumenten alltid skall ha rätt att förtidsinlösa ett lån, innebär ångerrätten inte något större mervärde för konsumenten.

2.2 Medlemsstaternas stånpunkter

Vid den första genomgången har medlemsstaterna lämnat många preliminära synpunkter. Flera medlemsstater har anfört liknande synpunkter som Sverige.

2.3 Institutionernas ståndpunkter

2005/06:FPM88

Europaparlamentets kritik av det ursprungliga förslaget ligger bakom en stor del av de ändringar som gjorts i förslaget.

2.4 Remissinstansernas ståndpunkter

Förslaget har remitterats till berörda. Flertalet remissinstanser anser att det nya förslaget är bättre än det föregående. Konsumentorganisationer ställer sig tveksamma till fullharmonisering med motiveringen att risk finns att medlemsstater med lagstiftning med hög konsumentskyddsnivå kan komma att behöva ändra dessa till en lägre skyddsnivå.

3 Övrigt

3.1 Fortsatt behandling av ärendet

Förslaget behandlas för närvarande i en rådsarbetsgrupp. Det kan ännu inte anges någon tidpunkt för när ett direktiv skulle kunna antas.

3.2 Rättslig grund och beslutsförfarande

Artikel 95 i Romfördraget, medbestämmandeproceduren.

3.3 Fackuttryck/termer